

Renata Orłowska

Uniwersytet Gdański

WPLYW MIGRACJI MIĘDZYNARODOWEJ NA GLOBALNY RYNEK PRACY

Streszczenie: Przełom XX i XXI wieku wiąże się z głębokimi przemianami w gospodarce światowej, charakteryzującymi się pogłębianiem procesów globalizacyjnych. Przez ostatnich 50 lat czynniki demograficzne miały znaczący wpływ na rynek pracy. Współcześnie obserwujemy nawet jeszcze większy ich wpływ, który będzie nasilał się w najbliższych latach. Nie tylko demografia ma wpływ na rynek pracy, ale również takie zjawiska, jak migracja międzynarodowa, outsourcing i offshoring, które przyczyniają się do tworzenia globalnego rynku pracy.

Słowa kluczowe: globalizacja, globalny rynek pracy, migracja międzynarodowa.

1. Wprowadzenie

Ostatnia dekada XX wieku to głębokie przemiany w gospodarce światowej, wynikające z przyspieszenia procesów globalizacyjnych. Globalizacja postrzegana jest przede wszystkim przez pryzmat jej ekonomicznych skutków, choć nie brak też i innych ważnych aspektów. Globalizacja bowiem jest procesem wielopłaszczyznowym, widocznym we wszystkich dziedzinach życia: ekonomicznej, technicznej, socjologicznej i kulturowej¹.

Obecna faza globalizacji polega na zwiększonej mobilności towarów i usług, kapitału, zasobów pracy, technologii, a tym samym na powstawaniu globalnych rynków². W literaturze przedmiotu można znaleźć bardzo wiele różnych definicji globalizacji. Wynika to z faktu, że jest to proces wielopoziomowy i wielowymiarowy. A. Giddens, socjolog, definiuje globalizację jako „odprzęganie przestrzeni i czasu”, podkreślając, iż komunikacja, wiedza i kultura mogą być dzielone na całym świecie w tym samym czasie³. R. Lubbers, natomiast określa globalizację jako proces, w którym maleje znaczenie geograficznej odległości w ustanawianiu i utrzymy-

---

¹ J. Gocko, *Miejsce i znaczenie państwa w dobie globalizacji*, „Seminare” 2005, nr 21, s. 425-435.

² D. Rydlewska, *Wpływ globalizacji na rynek pracy*, <http://www.psz.pl/tekst-2020/Wplyw-globalizacji-na-rynek-pracy> [20.01.2010].

³ A. Giddens, *Europa w epoce globalnej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 8.

waniu transgranicznych ekonomicznych, politycznych i socjokulturowych relacji⁴. S. Fischer z kolei przez globalizację rozumie proces wzrastającej zależności pomiędzy krajami i obywatelami⁵.

Mimo różnic w definicjach pojęcia globalizacja większość autorów pozostaje jednak zgodna, że jest to „proces historyczny kończący industrialną epokę organizacji społecznej, charakteryzujący się ponadnarodową dyfuzją kapitału finansowego i wzorów kulturowych, dla którego podstawą jest rozwój nowych technologii”⁶.

Celem artykułu jest omówienie konsekwencji wpływu migracji międzynarodowej na szeroko rozumiany rynek pracy. W szczególności poruszone zostaną takie kwestie, jak: pojęcie globalnego rynku pracy, czynniki kształtujące jego współczesny obraz i wymiar, w tym przede wszystkim migracja międzynarodowa.

2. Globalny rynek pracy – ogólna charakterystyka

Nie budzi wątpliwości fakt, że praca ma w życiu ludzi bardzo istotne znaczenie. Pogłębiająca się globalizacja przyczyniła się do wielu zmian w strukturze zatrudnienia. Powstają nowe zawody, zmieniają się stosunki pracodawcy z pracownikiem. Pierwsza dekada XXI wieku przyniosła znaczące zmiany w postrzeganiu pracownika i roli, jaką odgrywa w miejscu pracy, a tym samym zmiany na rynku pracy. „Każdego roku na świecie jest tworzonych około 6 milionów nowych firm i 30-40 milionów nowych miejsc pracy”⁷. Te liczby bardzo obrazowo pokazują, jak bardzo dynamiczny jest to rynek.

Globalizacja prowadzi do powstania całej sieci powiązań produkcyjnych, technologicznych, finansowych i handlowych między krajami oraz firmami na świecie, co z kolei pogłębia integrację międzynarodową i scala rynki w taki sposób, że zacierają się granice między rynkami krajowymi i globalnymi⁸. W literaturze przedmiotu wyróżnić możemy następujące płaszczyzny globalizacji ekonomicznej⁹:

⁴ D. Rydlewska, wyd. cyt.

⁵ S. Fisher, *Globalization and Its Challenges*, <http://www.iese.com/fischer/pdf/Fischer011903.pdf> [20.01.2010].

⁶ D. Rydlewska, wyd. cyt., za: P. Starosta, *Spoleczne skutki globalizacji*, [w:] J. Klich (red.), *Globalizacja*, Kraków 2001, s. 44.

⁷ www.humanglobalisation.org/facts/factsChapters.htm [22.01.2010].

⁸ B. Liberska, *Globalizacja. Mechanizmy i wyzwania*, PWE, Warszawa 2002, s. 18–19. Należy jednak zauważyć, że w analizach globalizacji w aspekcie ekonomicznym nie podkreśla się tendencji do ujednocnienia. Wręcz przeciwnie, globalizację charakteryzuje wielość i różnorodność powiązań oraz wzajemnych oddziaływań między podmiotami na całym świecie. Stwarza ona szerokie możliwości współdziałania i krzyżowania się różnych podmiotów i nurtów, co oczywiście nie byłoby możliwe w przypadku funkcjonowania gospodarek zupełnie od siebie odizolowanych. W. Ławryniuk, *Państwo i organizacje międzynarodowe jako podmioty procesu globalizacji gospodarki światowej*, [w:] J. Rymarczyk, T. Szelaż (red.), *Internacjonalizacja i globalizacja gospodarki polskiej*, Wrocław 2001, s. 217.

⁹ A. Gwiazda, *Globalizacja i regionalizacja gospodarki światowej*, Toruń 1998, s. 12; B. Liberska, wyd. cyt., s. 27-31.

- 1) globalizacja rynków:
  - rynki finansowe,
  - rynki towarowe i usług,
  - rynki pracy i migracje ludności;
- 2) globalizacja działalności gospodarczej;
- 3) globalizacja produkcji przemysłowej;
- 4) globalizacja firm:
  - uczestnictwo w rynku globalnym,
  - produkty globalne,
  - globalna lokalizacja działalności,
  - globalny marketing,
  - globalne posunięcia konkurencyjne;
- 5) globalizacja wiedzy i technologii.

Globalizacja obejmuje wiele płaszczyzn, bez wątpienia więc rynek pracy jest pod jej wpływem. Rynek pracy najczęściej określa się jako rodzaj rynku ekonomicznego, na którym z jednej strony są poszukujący pracy i ich oferty, a z drugiej przedsiębiorcy tworzący miejsca pracy i poszukujący zasobów pracy.

Pierwszą kluczową zmianą wywołaną przez proces globalizacji jest powstanie w XXI wieku globalnego rynku pracy, co doprowadziło zarówno do zmian strategii funkcjonowania przedsiębiorstw, jak i do zmian zachowań pracobiorców. Na globalnym rynku pracy przedsiębiorca przesuwa miejsca pracy tam, gdzie jest w stanie produkować najefektywniej i najtaniej, co w przypadku Polski skutkuje wysokim napływem inwestycji bezpośrednich mimo zatrzymania procesu prywatyzacji. Na globalnym rynku pracy pracobiorcy przenoszą się tam, gdzie ich kwalifikacje są najlepiej opłacane. Według różnych szacunków w 2006 r. z Polski wyjechało już około 5% osób w wieku aktywności zawodowej, w przypadku zaś Estonii nawet 10%¹⁰.

W miarę upływu czasu pod wpływem procesów globalizacji można zauważyć „dobre” i „złe” obszary zatrudnienia. Globalizacja dzieli rynki pracy. Korzyści, jakie niesie, nie są w równym stopniu dostępne dla poszczególnych krajów, dziedzin, a nawet dla poszczególnych podmiotów gospodarczych. Omawiając rynek pracy w wymiarze globalnym, można wyróżnić w nim trzy różne segmenty¹¹.

- geograficzny,
- strukturalny,
- podmiotowy.

Segmentacja geograficzna przejawia się w podziale świata na centrum i peryferie. Kraje rozwinięte gospodarczo odnoszą z globalizacji większe korzyści niż państwa słabo rozwinięte. Pierwsze są eksporterami towarów, usług, kapitału na rynek

¹⁰ *Jak wykorzystać globalizację dla poprawy poziomu życia Polaków?*, przemówienie K. Rybińskiego, wiceprezesa NBP na IV Kongresie Polskiego Forum Strategii Lizbońskiej w dniu 13 października 2006. sesja panelowa: „Globalizacja a rozwój Polski”, http://www.nbp.gov.pl/publikacje/wyklady/pfsl_rybinski.pdf [23.02.2010].

¹¹ D. Rydlewska, wyd. cyt.

światowy, drugie muszą się dostosować do ustalonych sposobów działania. Te drugie stają się nierzadko biernymi odbiorcami towarów i usług, a czynnymi dostawcami zasobów pracy. Globalny podział produkcji przyczynia się do wzrostu dysproporcji pomiędzy wysoko i nisko wykwalifikowanymi pracownikami¹².

Globalizacja nie obejmuje wszystkich dziedzin gospodarki, powstają więc obszary bardzo zacofane. W miarę przekształcania się gospodarki industrialnej w elektroniczną zmniejsza się znaczenie zawodów produkcji przemysłowej, a zwiększa się rola szeroko rozumianych usługodawców, a w szczególności zawodów związanych z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi. To dzieli rynki pracy pod względem strukturalnym na oparte na innowacji i wydajności oraz oparte na dostępności do taniego czynnika pracy.

Biorąc pod uwagę segmentację podmiotową, głównymi beneficjentami globalizacji są ponadnarodowe i transnarodowe korporacje. Stanowi to duże wyzwanie dla małych i średnich przedsiębiorstw działających na rynkach lokalnych i regionalnych.

W miarę postępu globalizacji pojawiło się również pojęcie „podziału cyfrowego” (*digital divide*). Mianem tym określa się podział społeczeństwa na dwie grupy: posiadającą dostęp do technik cyfrowych oraz nieposiadającą czy inaczej na informacyjnie bogatych i informacyjnie biednych, zwanych często odłączonymi. Może to dotyczyć jednostek, mniejszych grup społecznych, zawodowych, a w skrajnych przypadkach całych krajów. Podział cyfrowy prowadzi ostatecznie do wykluczenia z międzynarodowego rynku pracy¹³.

Jedną ze słynniejszych koncepcji segmentacji rynku pracy jest stworzona przez M. Piore’a i P. Doeringera w roku 1970 koncepcja rynku dualnego¹⁴. Zakłada ona podział rynku pracy na pierwszorzędny oraz drugorzędny. Pierwszy charakteryzuje się wysokimi zarobkami, dobrymi warunkami pracy, stabilnością i bezpieczeństwem zatrudnienia etc., drugi zaś jest jego przeciwieństwem. Drugorzędni pracownicy będą zatrudniani w niestabilnych i upadających gospodarkach, gdzie nie ma wykwalifikowanych zasobów pracy i zasobów kapitału. Dlatego produktywność i zarobki w mniej rozwiniętych gospodarkach są mniejsze od tych w zaawansowanych gospodarkach. Z kolei niskie płace zachęcają firmy i korporacje międzynarodowe do przenoszenia swojej produkcji do krajów mniej gospodarczo rozwiniętych i zastępowania własnych, o wiele droższych pracowników, obcymi. Przyczynia się to do wzrostu zagrożenia odpływem miejsc pracy do krajów o tańszych zasobach

---

¹² R. C. Feenstra, *Globalization and Its Impact on Labor, Global Economy Lecture*, Vienna Institute for International Economic Studies, 2007, <http://www.econ.ucdavis.edu/faculty/fzfeens/pdf/globalization.pdf> [20.02.2010].

¹³ K. Williams, *What is the digital divide?*, Working Paper, University of Michigan, 2001, <http://www-personal.umich.edu/~katewill/kwd3workshop.pdf> [17.03.2010].

¹⁴ A. Górny, P. Kaczmarczyk, *Uwarunkowania i mechanizmy migracji zarobkowych w świetle wybranych koncepcji teoretycznych*, Instytut Studiów Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego, „Prace Migracyjne” 2003, nr 49, s. 29-34.

pracy, pogłębiając zjawisko przenoszenia całych gałęzi produkcyjnych do obszarów o tanich zasobach pracy.

3. Globalny rynek pracy – przyczyny powstania

Analizując przyczyny powstania globalnego rynku pracy, można spotkać różne poglądy i koncepcje na ten temat. Najczęściej wymieniane są następujące czynniki, które przyczyniły się do powstania globalnego rynku pracy w ostatnich kilkunastu latach¹⁵:

- 1) załamanie się byłego bloku sowieckiego i włączenie gospodarek Europy Środkowej i Wschodniej do gospodarki światowej;
- 2) liczne reformy w Indiach i Chinach, które m.in. doprowadziły do włączenia Chin do WTO w końcu 2001 r.;
- 3) wielostronna liberalizacja handlu w ramach wzmożonej działalności WTO, co w efekcie doprowadziło m.in. do obniżki średniej ważonej stawki celnej do poziomu ok. 4%;
- 4) niewątpliwie szybki postęp, przyczyniający się z jednej strony do wdrażania osiągnięć technik informacyjnych i telekomunikacyjnych w zarządzanie przedsiębiorstwem, co w efekcie doprowadziło do wydzielenia i standaryzacji procesów biznesowych oraz z drugiej do zatarcia granic między tym, co może, a co nie może być przedmiotem obrotu w handlu światowym;
- 5) spadek kosztów transportu i komunikacji.

Warto zauważyć, że globalny rynek pracy powstał w wyniku oddziaływania powyższych czynników, mimo że cały czas na wysokim poziomie utrzymują się restrykcje i bariery w migracji ludności, aczkolwiek mobilność zarobkowa, jaką odnotowuje gospodarka światowa w ostatnich dwóch dekadach, jest niewątpliwie dodatkowym czynnikiem, który przyspieszył powstanie globalnego rynku pracy. Freeman oszacował, że w wyniku włączenia Indii i Chin oraz państw byłego bloku sowieckiego do światowego rynku pracy, globalna podaż pracy wzrosła z 1,46 miliarda do 2,93 miliarda osób, co nazywał *wielkim podwojeniem*. Relatywny wzrost zasobu rąk do pracy względem zasobu kapitału skutkuje oczywiście relatywnym spadkiem wynagrodzeń (w ostatnich latach udział zysków firm w globalnym produkcie radykalnie wzrósł, spadł natomiast udział pracobiorców. Te działania wywołują presję na spadek wynagrodzeń nisko wykwalifikowanych pracowników, a z drugiej strony wzrost popytu na wysoko wykwalifikowanych pracowników (efekt *maquiladoras*). Lorentowicz, Marin, Raubold dowodzą jednak, że w przypadku przeniesienia miejsc pracy z Austrii do Polski wystąpił odwrotny efekt *maquila-*

¹⁵ K. Rybiński, *Globalny rynek pracy i jego granice. Przyczyny i skutki powstania homo sapiens globalus*, Debata: ROBOTNICZY 2020 – wizja rynku i środowiska pracy w nadchodzących dekadach, Gdańsk, 10 czerwca 2006 r., http://www.nbp.gov.pl/publikacje/wyklady/rybinski_gdansk.pdf [17.03.2010].

doras, a mianowicie przenosząc pracę wymagającą wysokich kwalifikacji z Austrii do Polski, w latach 1994-2002 realne wynagrodzenie w Polsce wzrosło o 41%, w Austrii zaś nastąpił spadek o 2%¹⁶. Z kolei Grossman i Rossi-Hansberg wskazują na odwrotną tendencję, twierdząc, że przesuwanie produkcji do krajów, gdzie może być efektywniej wykonywana, jest równoznaczne z postępem technologicznym zwiększającym wydajność pracowników, co skutkuje wzrostem ich wynagrodzenia¹⁷.

Przedstawiając przyczyny powstania globalnego rynku pracy, niewątpliwie należy wskazać na podstawowe czynniki, które ten rynek obecnie dynamizują. Zdaniem wielu są to trzy czynniki, odgrywające największą rolę, a mianowicie międzynarodowe migracje ekonomiczne, outsourcing¹⁸ i offshoring¹⁹, przy czym wpływ migracji międzynarodowych wydaje się, zdaniem autorki, najistotniejszym.

4. Migracje międzynarodowe

Nie można analizować wpływu migracji międzynarodowych na globalny rynek pracy, nie przedstawiając współczesnych trendów demograficznych. Zmiany demograficzne bardzo wyraźnie wpływały na rynki pracy również w XX wieku, jednakże obserwacje skłaniają do stwierdzenia, że ich wpływ na rynek pracy w XXI wieku będzie jeszcze większy. Ponieważ rynek pracy staje się coraz bardziej globalny, więc światowe zmiany demograficzne będą coraz bardziej odczuwalne na lokalnych rynkach pracy.

Według szacunków Organizacji Narodów Zjednoczonych w 1950 r. ludność Europy liczyła 547 milionów, w 2005 r. 728 milionów, w 2050 zaś spadnie do 653 milionów, oczywiście przy założeniu, że nie ulegną radykalnej zmianie obecne trendy, w tym migracje. Szacuje się, że w okresie kolejnych 45 lat, gdy ludność Europy zmniejszy się o 75 milionów, ludność Azji wzrośnie o 1,3 miliarda, a ludność Afryki o ponad miliard. Obecnie udział ludności Azji, Afryki i Europy w ogólnej liczbie ludności świata wynosi odpowiednio 60, 14 i 11%. W 2050 r. według prognoz ONZ te udziały wyniosą 57, 21 i 7% (rys. 1).

Międzynarodowe zasoby pracy to około 3% ogólnej liczby pracujących na świecie. Jedna trzecia migracji zarobkowej pracuje w Europie, nieco mniej w Azji i Ameryce Północnej. Większość z migrujących kobiet zaangażowanych jest w prace czasowe na Bliskim Wschodzie, we Wschodniej i Południowej Azji. Migranci w

---

¹⁶ A. Lorentowicz, D. Marin, A. Raubold, *Is Human Capital Losing from Outsourcing? Evidence for Austria and Poland*, Munich Discussion Paper No. 2005-22, Department of Economics University of Munich, Munich 2005.

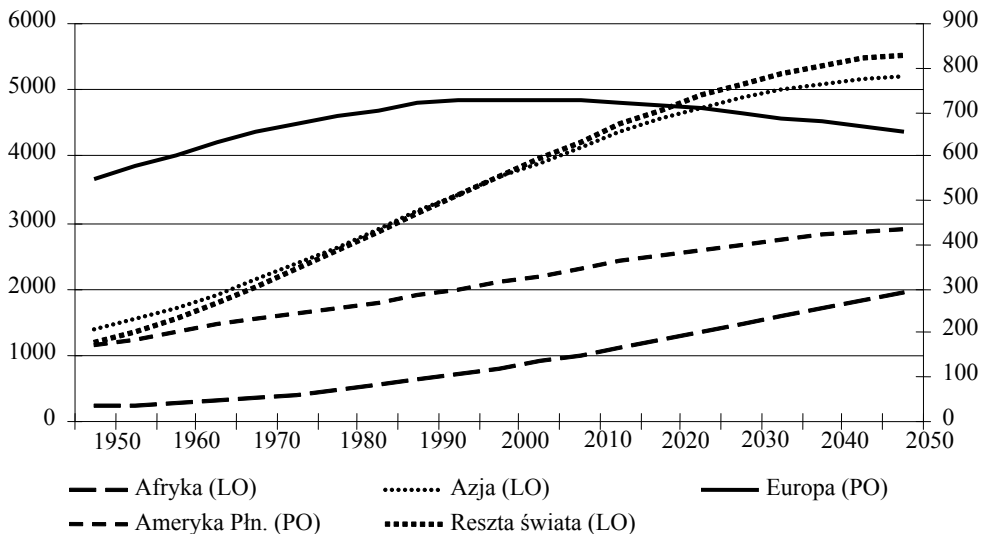
¹⁷ G. Grossman, E. Rossi-Hansberg, *The Rise of Offshoring. It is Not the Wine For Cloth Anymore*, artykuł zaprezentowany na konferencji Federal Reserve w Jackson Hole, 25 sierpnia 2006.

¹⁸ Oznacza przesunięcie zamówień, produkcji, usług lub ogólnie procesów biznesowych lub ich części do innej firmy.

¹⁹ Oznacza przesunięcie zamówień, produkcji, usług lub ogólnie procesów biznesowych lub ich części poza granice kraju.

krajach rozwiniętych pracują w dużej mierze w przemyśle i budownictwie (40%) oraz usługach (50%). W niektórych państwach, jak chociażby w Zatoce Perskiej, więcej niż 40% całych zasobów pracy to imigranci. Indie i Chiny przewidują, że do 2030 będą zatrudniać 40% całych światowych zasobów pracy²⁰.

W krajach OECD zaobserwować można od 2000 r. wyraźną tendencję wzrostu liczby wydawanych obcokrajowcom pozwoleń na pracę tymczasową, które w 2005 r. osiągnęły liczbę 1,8 mln. Bez migracji międzynarodowej w krajach rozwiniętych należy oczekiwać spadku populacji czynnych zasobów pracy (w wieku 20-64 lata) o 23% (z 741 mln w 2005 r. do 571 mln w 2050 r.). Zupełnie inaczej wygląda sytuacja w Afryce, gdzie oczekuje się potrojenia liczby zasobów pracy (z 408 mln w 2005 r. do 1,12 mld w 2050 r.), a przy tym zaznaczyć trzeba, że bez emigracji liczba ta wzrosłaby do 1,4 mld. W Azji liczba czynnych zasobów pracy ma wzrosnąć o 40% (z 2,21 mld z 2005 r. do 3,08 mld w 2050 r.), tu również emigracja zmniejsza liczbę czynnych zasobów pracy o 40 mln. Podobnie wzrostowa tendencja jest oczekiwana w Ameryce Środkowej i na Karaibach, gdzie szacunki przewidują 45% wzrost (z 303 mln do 441 mln), przy założeniu, że emigracja wyniesie 26 mln²¹.

Uwaga: „LO”, „PO” oznacza lewą i prawą oś, dane w milionach osób.

Rys. 1. Globalne trendy demograficzne – liczba ludności wg prognozy ONZ

Źródło: Organizacja Narodów Zjednoczonych, <http://esa.un.org/unpp/> za: K. Rybiński, *Globalny rynek pracy i jego granice. Przyczyny i skutki powstania homo sapiens globalus*, http://www.nbp.gov.pl/publikacje/wyklady/rybinski_gdansk.pdf [17.03.2010].

²⁰ IOM, Labour Migration and Demographics, <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/labour-migration-and-demographics> [17.03.2010].

²¹ Tamże.

Z szacunków wynika wyraźnie, że w ciągu następnych czterech dekad kraje rozwijające się staną się źródłem czynnych zasobów pracy potrzebnych przez kraje rozwinięte, charakteryzujące się spadkiem populacji. Migracja międzynarodowa będzie więc odgrywać znaczącą rolę w tworzeniu globalnego rynku pracy, a także zaspokajaniu potrzeb lokalnych. Z drugiej jednak strony istnieje prawdopodobieństwo, że światowy rynek pracy przesunie się z krajów rozwiniętych do krajów rozwijających się. Tendencje te w przypadku krajów BRIC²², wydaje się, można już zaobserwować.

Pod koniec XX wieku migracje międzynarodowe nabrały istotnej ważności ze względu na swój powszechny i globalny charakter, a także ponieważ swym zasięgiem obejmują niemal wszystkie kraje i regiony świata.

Dokument IOM (Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji) podaje czynniki ekonomiczne i socjologiczne jako elementy przyczyniające się najbardziej do migracji. Według IOM ruchy migracyjne są pochodną czterech tendencji:

- 1) globalizacji i procesów integracyjnych,
- 2) tendencji geopolitycznych,
- 3) ponadnarodowości (osoby o podwójnym obywatelstwie lub zdolne do życia w dwóch różnorodnych społeczeństwach)
- 4) oraz tendencje demograficzne.

Obiektywne przemiany sprzyjają międzynarodowym przemieszczeniom, które we współczesnym świecie przybierają ogromne rozmiary, zasługujące na miano „migracji globalnych”. Liczbę ludzi żyjących poza krajem swojego urodzenia w 2010 r. szacowano na ok. 214 milionów, przy czym największe przemieszczenia mają miejsce w krajach rozwijających się. Migranci stanowią więc 3,1% liczby mieszkańców świata, a jeszcze w 1990 r. migrantów było ok. 150 milionów, co stanowiło 2,9% ludności świata. Udział kobiet w migracji międzynarodowej od 1990 roku jest stabilny i waha się w granicach 49%. W 2009 r. kobiety stanowiły 49% całej populacji migrantów, w 2000 r. było to 49,4%, gdy w 1990 – 49,1%²³.

Szczególnie migracja do krajów OECD wzrosła gwałtownie w ostatnich dwóch dziesięcioleciach. Odnotowano zwłaszcza intensyfikację mobilności zarobkowej²⁴.

Liczba azjatyckich migrantów wzrosła z 28,1 mln w 1970 r. do 43,8 mln w 2000 r., natomiast udział Azjatów w ogólnej liczbie migrantów zmalał z 34,5% do 25%. W Afryce widoczny jest spadek udziału w międzynarodowej migracji z 12% w 1970 r. do 9% w 2000 r. Podobna tendencja występuje w Ameryce Środkowej i na Karaibach, gdzie odnotowano spadek z 7,1% do 3,4%, a także w Europie – spadek z 22,9% do 18,7%. Wzrost migracji między 1970 a 2000 r. odnotowano tylko w Ameryce Północnej (z 15,9% do 23,3%) i w krajach byłego Związku Radzieckie-

²² BRIC – Brazylia, Rosja, Indie, Chiny.

²³ United Nations' Trends in Total Migrant Stock: The 2009 Revision, <http://esa.un.org/migration> [17.03.2010].

²⁴ *International Migration Outlook*, SOPEMI 2009, OECD, 2009.

go (z 3,8% do 16,8%)²⁵. Z całej populacji migrantów aż 75% znajduje się w zaledwie 12% wszystkich państw świata. Nie ma wątpliwości, iż kierunek migracji jest jednoznaczny: z krajów słabo rozwiniętych do tych najbardziej rozwiniętych.

Globalny kryzys gospodarczy 2008 roku spowodował znaczną zmianę sytuacji na rynku globalnym i stworzył nowe wyzwania na rynku pracy. Podczas wcześniejszych recesji gospodarczych wielkość migracji netto zmniejszała się, ponieważ w takiej sytuacji pracodawcy potrzebują mniejszej liczby pracowników, imigranci mają mniejszą szansę na znalezienie pracy, a same rządy państw wprowadzają zmiany utrudniające migrację do swojej polityki. Obecny kryzys gospodarczy nie jest wyjątkiem. We wszystkich krajach OECD wywarł on niekorzystny wpływ na warunki na rynku pracy²⁶.

5. Podsumowanie

Globalizacja zmniejszyła i dalej zmniejsza bariery pomiędzy krajowymi rynkami pracy. Stają się one bliższe sobie i jednocześnie bardziej do siebie podobne pod wieloma względami: strukturalnym, przedmiotowym i podmiotowym. Nie można jednak zapominać, że nadal występują istotne różnice cech poszczególnych rynków pracy, jak chociażby fakt, że kraje uprzemysłowione dysponują pracownikami o wyższych kwalifikacjach niż kraje rozwijające się, czy różnice w samej technicznej infrastrukturze.

Podstawowym kierunkiem zmian jest stale zwiększające się zapotrzebowanie na pracowników umysłowych. Z kolei podnoszący się poziom innowacji technologicznych jest przyczyną ciągłego spadku zapotrzebowania na pracę produkcyjną. Rynek pracy oczekuje od nas dużej mobilności oraz elastyczności w szybko zmieniających się warunkach, a co za tym idzie konieczności przekwalifikowywania się, a więc najbardziej pożądaną cechą będzie zdolność adaptacji do nowych wyzwań zawodowych oraz permanentne poszerzanie swoich umiejętności. Dowodem na to może być zmniejszenie się znaczenia fachowości na rzecz wiedzy bardziej ogólnej, która umożliwi szybsze i bardziej efektywne przystosowanie się do nowych warunków. Niewątpliwie liczne przepływy zasobów pracy sprzyjają przyspieszeniu takich tendencji na rynku pracy.

---

²⁵ IOM, Facts & Figures, <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/en> [17.03.2010].

²⁶ International Migration Outlook 2009..., s. 2.

Literatura

- Feenstra R.C., *Globalization and Its Impact on Labor: Global Economy Lecture*, Vienna Institute for International Economic Studies, 2007, <http://www.econ.ucdavis.edu/faculty/fzfeens/pdf/globalization.pdf>.
- Fisher S., *Globalization and Its Challenges*, <http://www.iie.com/fischer/pdf/Fischer011903.pdf>.
- Giddens A., *Europa w epoce globalnej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
- Gocko J., *Miejsce i znaczenie państwa w dobie globalizacji*, „Seminare” 2005, nr 21.
- Górny A., Kaczmarczyk P., *Uwarunkowania i mechanizmy migracji zarobkowych w świetle wybranych koncepcji teoretycznych*, Instytut Studiów Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego, „Prace Migracyjne” 2003, nr 49.
- Grossman G., Rossi-Hansberg E., *The rise of off-shoring. It is not the wine for cloth anymore*, artykuł zaprezentowany na konferencji Federal Reserve w Jackson Hole, 25 sierpnia 2006.
- Gwiazda A., *Globalizacja i regionalizacja gospodarki światowej*, Toruń 1998.
- International Migration Outlook*, SOPEMI 2009, OECD, 2009.IOM, Labour Migration and Demographics, <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/labour-migration-and-demographics>.
- IOM, Facts & Figures, <http://www.iom.int/jahia/Jahia/about-migration/facts-and-figures/lang/en>.
- Jak wykorzystać globalizację dla poprawy poziomu życia Polaków?*, przemówienie K. Rybińskiego, wiceprezesa NBP na IV Kongresie Polskiego Forum Strategii Lizbońskiej w dniu 13 października 2006. Sesja panelowa: „Globalizacja a rozwój Polski”, http://www.nbp.gov.pl/publikacje/wyklady/pfsl_rybinski.pdf.
- Liberska B., *Globalizacja. Mechanizmy i wyzwania*, PWE, Warszawa 2002.
- Lorentowicz A., Marin D., Raubold A., *Is Human Capital Losing from Outsourcing? Evidence for Austria and Poland*, Munich Discussion Paper No. 2005-22, Department of Economics University of Munich.
- Rybiński K., *Globalny rynek pracy i jego granice. Przyczyny i skutki powstania homo sapiens globalus*. Debata: ROBOTNICZY 2020 – wizja rynku i środowiska pracy w nadchodzących dekadach, Gdańsk, 10 czerwca 2006 r., http://www.nbp.gov.pl/publikacje/wyklady/rybinski_gdansk.pdf.
- Rydlewska D., *Wpływ globalizacji na rynek pracy*, <http://www.psz.pl/tekst-2020/Wplyw-globalizacji-na-rynek-pracy>.
- Rymarczyk J., Szeląg T. (red.), *Internacjonalizacja i globalizacja gospodarki polskiej*, Wrocław 2001.
- United Nations' Trends in Total Migrant Stock: The 2009 Revision, <http://esa.un.org/migration>.
- Williams K., *What is the digital divide?*, Working Paper, University of Michigan, 2001, <http://www-personal.umich.edu/~katewill/kwd3workshop.pdf>.

Źródło internetowe

www.humanglobalisation.org/facts/factsChapters.htm.

THE IMPACT OF THE INTERNATIONAL MIGRATION ON THE GLOBAL LABOUR MARKET

Summary: Over the past fifty years, demographic factors had a significant influence on labour markets, and these changes will go even further in the next fifty years. Two main global forces that will drive the global labour market: economic migration, i.e. relocation of people in search for better-paid jobs and better living standards; outsourcing and off-shoring,

i.e. relocation of workplaces in search of less costly or better qualified workforce to lower the production costs, increase the product and service quality, mitigate the risk, and boost innovation. Migration of many, mostly young people abroad will allow them to acquire new skills, experience, learn foreign languages. Poorly qualified workers in expensive countries may experience their wages go down or even become unemployed.